

Cao-Ly, Nhật-Bản và Việt-Nam đều theo đạo Khổng.

Việt Nam bị Tàu đô hộ, dân học chữ Hán. Ngô Quyền giành lại được độc lập, vua nhà Lý bắt chước Tàu xây quốc tử giám và mở các khoa thi. Dân chúng và nhà vua đều sùng đạo Phật, các ngôi chùa to đẹp nhất ở đồng bằng sông Hồng đều xây vào thời này, nhưng Khổng giáo được vua theo vì vua cũng hiểu rằng đạo Khổng sẽ giúp vua cai trị nước, và được dân theo vì khoa bảng là con đường tiến thân của dân mà muốn đậu phải thuộc kinh sử. Sau nữa, nhà Lý cũng muốn tỏ rằng nước ta cũng có văn hiến như nước Tàu vậy.

Cao-Ly cũng có nhiều lúc bị Tàu đô hộ, lập Cao Ly Đô Hộ Phủ, cũng dùng chữ Hán, học tứ thư ngũ kinh của Khổng giáo và tổ chức thi cử.

Nhật Bản là một quần đảo cách xa nước Tàu, không bị Tàu đô hộ. Nhưng người Nhật không có chữ viết riêng của mình, vào năm 285 Tây lịch (sau công nguyên) nhập cảng sách chữ Hán, đọc sách Khổng giáo, thấy đạo Khổng cũng như Thần Đạo (Shintô) của Nhật, dạy dân phải trung với vua (dân Nhật tôn thờ vua, suốt lịch sử nước Nhật chỉ có một dòng họ làm vua), dạy con phải có hiếu (thờ cúng tổ tiên cũng là truyền thống của Nhật). Tuy vậy, khác với Việt Nam và Cao Ly, Nhật Bản không tổ chức các khoa thi, vì cai trị nước là các quý tộc và quân nhân (các samurai). Chế độ quý tộc quân nhân tồn tại mãi cho đến khi nước Nhật bị Mỹ chiếm đóng mới bỏ ./.

Thơ

Đâu Phải

Lê Công Minh

*Đâu phải muôn trùng mà cách biệt
Bao năm đành lỗi hẹn quê nhà
Đâu phải lần đi là vĩnh quyết
Rồi quên vườn cũ cúc vàng hoa*

*Đâu phải Tô , Trương thề biệt xứ
Rong tìm khanh tướng định đồ vương
Để suốt đời làm thân lũ thú
Áo cừ lọng đỏ chọn quê hương*

*Đâu dễ dìm người men rượu đắng
Dáng kiêu e áp nét hoa tươi,
Ngày vui nào biết chiều phai nắng
Khôi thuốc ung dung đốt cuộc đời*

*Đâu phải cơ hàn roi nghiệt ngã
Miệt mài cơm áo tháng năm voi
Đâu phải trăm luân là bể cả
Bỏ chày buông lái ngại ra khơi*

*Vẫn nhớ quê nhà hương quế tỏa
Chiêm bao ướt gối những đêm buồn
Thương dòng sông lớn con đò nhỏ
Sợi khói chiều hoang xanh vẩn vương*

*Vẫn thấy túi đau từng nhịp thở
Thấy đời trăm họ vương điêu linh
Phận người hèn mọn như cây cỏ
Lớn mãi trong ta nổi bất bình*

*Đã có tâm lòng Trời Đất biết
Đài cao còn đợi gió đông về
Đâu phải lần đi là vĩnh quyết
Để mòn mắt đợi cõi trời quê.*

